

Так я однажды слышал:

«В стране мудрецов-риши в городе лекарей, называемом Танадук (*Ita na sdug*), есть дворец, сложенный из пяти видов драгоценностей.

Дворец этот украшают различные лечебные драгоценности, которые устраняют 404 болезни, возникшие от нарушения *rlung*, *mkhris pa*, *bad kan*, их двойных и тройных сочетаний, остужают болезни жара, согревают болезни холода, умиротворяют 84 000 духов препятствий и исполняют желания и потребности так, как задумано.

གོང་ཁྱེར་དེའི་སྣོ་ཕྱོགས་ན་རི་བོ་འབྲིགས་བྱེད་ཅེས་བྱ་བ་ཉི་མའི་སྣོ་བས་དང་ལྡན་པའི་རི་ལ་སེ་འབྲུ་དང་ན་ལེ་ཤམ་དང་སེ་བེ་ལེང་དང་ཙོ་ཏུ་ཀ་ལ་སོགས་པ་གང་བ་སེལ་བར་བྱེད་པའི་སྣན་རོ་ཚ་བ་དང་སྐྱར་བ་དང་ལན་ཚྭ་བ་དང་རུས་པ་ཚ་བ་དང་རྩོ་བའི་སྣན་གྱི་ནགས་ཚལ། རྩ་བ་དང་སྣོང་པོ་དང་ཡལ་ག་དང་ལོ་མ་དང་མེ་ཏོག་དང་འབྲས་བུར་ལྡན་པའི་སྣན་ངོ་ཞེས་པ་ལྟ་ན་སྐྱག་པ་ཡིད་དུ་འོང་བ་སྣན་གྱི་ངོས་ཁྱབ་པ་རྣམས་སུ་གང་བའི་ནད་མི་འབྱུང་བ་ཡོད་དོ། །

To the south of the city lies a mountain called Bigje (lit. “penetrative”, *'bigs byed*) which is endowed with energy similar to that of the sun. On the mountain, a medicinal forest covered with *se 'bru*, *na le sham*, *pi pi ling*, *tsi tra ka*, etc. is found. These medicines are hot, sour and salty in taste and have hot and sharp potencies that cure cold disorders. The roots, trunk, branches, leaves, flowers and fruits of the medicinal forest are rich in fragrance, appealing and beautiful to behold. No cold disorders arise wherever the fragrance pervades.

К югу от этого города есть гора Бигдже (Пронизывающая, *'bigs byed*) полная энергии солнца, на которой растут леса гранатника (*se 'bru*), чёрного перца (*na le sham*), длинного перца (*pi pi ling*), красного перца (*tsi tra ka*) и других [растений], устраняющих болезни холода, на вкус жгучих, кислых или солёных, по действию согревающих и острых. Корни, стволы, ветви, листья, цветы и плоды их ароматны, прекрасны и приятны сердцу. Там, куда доносятся их запахи, не возникают болезни холода.

གོང་ཁྱེར་དེའི་བྱང་ཕྱོགས་ན་རི་བོ་གངས་ཅན་ཞེས་བྱ་བ་ལྷ་བའི་སྣོ་བས་དང་ལྡན་པའི་རི་ལ་ཚན་དན་དང་ག་བུར་དང་ཨ་ག་རུ་དང་ནིམ་པ་ལ་སོགས་པ་ཚ་བ་སེལ་བར་བྱེད་པའི་སྣན་རོ་ཁ་བ་དང་མངར་བ་དང་བསྐྱར་བ་དང་རུས་པ་བསེལ་བ་དང་རྩལ་བའི་སྣན་གྱི་ནགས་ཚལ། རྩ་བ་དང་སྣོང་པོ་དང་ཡལ་ག་དང་ལོ་མ་དང་མེ་ཏོག་དང་འབྲས་བུར་ལྡན་པའི་སྣན་ངོ་ཞེས་པ་ལྟ་ན་སྐྱག་པ་ཡིད་དུ་འོང་བ་སྣན་གྱི་ངོས་ཁྱབ་པ་རྣམས་སུ་ཚ་བའི་ནད་མི་འབྱུང་བ་ཡོད་དོ། །

To the north of the city lies a mountain called Gangchen (lit. “snow capped”, **gangs can**) which is endowed with energy similar to that of the moon. On this mountain, a medicinal forest covered with **tsan dan**, **ga bur**, **a ga ru**, **nim pa**, etc. are found. These medicines have bitter, sweet and astringent tastes with cool and blunt potencies to cure hot disorders. The roots, trunks, branches, leaves, flowers and fruits of the medicinal forest are rich in fragrance, appearing and beautiful to behold. No hot disorders arise wherever the fragrance pervades.

К северу от этого города есть гора Гангчен (Снежная, **gangs can**) полная энергии луны, на которой растут леса сандала (**tsan dan**), камфорного дерева (**ga bur**), орлиного дерева (**a ga ru**), азадирахты (**nim pa**) и других [растений], устраняющих болезни жара, на вкус горьких, сладких или терпких, по действию холодных и притупляющих. Корни, стволы, ветви, листья, цветы и плоды их ароматны, прекрасны и приятны сердцу. Там, куда доносятся их запахи, не возникают болезни жара.

གོང་ཁྱེར་དེའི་ཤར་ཕྱོགས་ན་རི་བོ་སྤོས་ངང་ལྡན་ཞེས་བྱ་བའི་རི་ལ་ཨ་རུ་རའི་ནགས་ཚལ། ཚུ་བས་རུས་པའི་ནད་སེལ་བ། རྩོད་པོས་ཤའི་ནད་སེལ་བ། ཡལ་གས་ཚ་རྒྱས་ཀྱི་ནད་སེལ་བ། རྒྱན་པས་པགས་པའི་ནད་སེལ་བ། ལོ་མས་རྩོད་ཀྱི་ནད་སེལ་བ། མེ་ཏྲོག་གིས་དབང་པོའི་ནད་སེལ་བ། འབྲས་བུས་དོན་སྦྱིང་གི་ནད་སེལ་བ། ཚེ་མོ་ན་ཨ་རུ་ར་རྣམ་པ་ལྡ་སླིན་པ། རོ་རྒྱལ་དང་ལྡན་པ། ལུས་པ་བརྒྱད་དང་ལྡན་པ། ལྷ་རྗེས་གསུམ་དང་ལྡན་པ། ཡོན་ཏན་བཅུ་བདུན་རྗོགས་པ། རད་ཀྱི་རིགས་སུ་གྱུར་པ་ཐམས་ཅད་སེལ་བ། དྲི་ཞིམ་པ་ལྟ་ན་སྤྲུག་པ་ཡིད་དུ་འོང་བ་སྤྲན་གྱི་དྲིས་བྱལ་པ་རྣམས་སུ་ནད་བཞི་བརྒྱ་ཚུ་བཞི་མི་འབྱུང་བ་ཡོད་དོ། །

To the east of the city lies a mountain called Poenyedhen (lit. “fragrant”, **spos ngad ldan**), which is covered with a forest of **a ru ra**. The roots, trunks, branches, bark, leaves, flowers and fruits cure disorders of bone, muscle tissues, channels and tendons, skin, vessel organs, sense organs and vital organs respectively. At the top of these trees ripen five kinds of **a ru ra**, which are fully enriched with the six tastes, eight potencies, three post-digestive tastes and seventeen qualities that cure all kind of disorders. The medicines which grow there are fragrant, appealing and beautiful to behold. The four hundred and four disorders will not arise wherever the fragrance permeates.

К востоку от этого города – гора Понгеден (Ароматная, **spos ngad ldan**), по-крытая лесами миробалана (**a ru ra**). Его корни лечат болезни костей, стволы лечат болезни мышц, ветви –

болезни связок и сухожилий; кора – кожные болезни; листья – болезни полых органов; цветы – болезни органов чувств; плоды лечат болезни сердца и плотных органов. На верхушках зреют пять видов плодов миробалана (*a ru ra*), обладающих [всеми] шестью вкусами, восемью действиями, тремя вкусами после переваривания, 17 качествами, устраняющих все виды заболеваний. Растения эти ароматны, прекрасны и приятны сердцу. Там, куда доносятся их запахи, не возникают 404 болезни.

གོང་ཁྱེར་དེའི་རྒྱབ་ཕྱོགས་ན་རི་བོ་མ་ལ་ཡ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་བཟང་པོ་དྲུག་གི་སྐྱན་འབྱུངས་པ་སྟེ། བྱང་ཐམས་ཅད་ཞི་བར་
བྱེད་པའི་སྐྱན་ཚང་ཞི་རིགས་ལྔ་དང་། བྲག་ལྷན་རིགས་ལྔ་དང་། སྐྱན་ལྷན་རིགས་ལྔ་དང་། ལྷན་ལྷན་རིགས་ལྔ་དང་། ལྷན་ལྷན་
རི་བོ་ཡོད་དོ།།

To the west of the city lies a mountain called Malaya (lit. “garlanded” *ma la ya*), where six superlative medicines grow. The mountain is endowed with five types of *cong zhi*, the five types of *brag zhun*, the five types of medicinal water and the five types of hot springs, which pacify all disorders.

К западу от этого города находится гора Малайя (*ma la ya*), где растут «шесть хороших». На этой горе есть умиротворяющие все болезни пять видов кальцита (*cong zhi*), пять видов мумиё (*brag zhun*), пять видов минеральных вод и пять видов горячих источников.

ས་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ཀྱང་གྲུང་གྲུང་གི་སྐང་རི་དང་སྐྱོས་གྱི་དང་ལྗང་བ། བྲག་ཐམས་ཅད་ལ་དྲི་སྐྱན་དང་ཚ་སྐྱེའི་
རིགས་ཚང་བར་ཡོད་པ། སྐྱན་གྱི་རྒྱགས་ཚལ་གྱི་ཚེ་ན་མ་བྱ་དང་ཤང་ཤང་དང་ནེ་ཚོ་ལ་སོགས་པ་བྱ་སྐྱད་སྐྱན་པར་སྐྱོག་
པ། ཚ་བ་ན་སྐྱང་པོ་ཆེ་དང་དྲི་མ་དང་སྐྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྐྱན་བཟང་པོ་ཡོད་པའི་སེམས་ཅན་ཚང་བར་གནས་པ། སྐྱན་གྱི་
རིགས་སྲུ་གྲུར་པ་ལ་མ་འབྱུངས་པའམ་མ་ཚང་བ་མེད་པའི་རྒྱན་གྱིས་སྐྱས་པའོ།།

The city is surrounded by saffron (*gur gum*) meadows and is filled with the fragrance of incense. All kinds of medicinal stones and salts are found in the rocks. Peacocks (*rma bya*), *shang shang*, parrots (*ne tsa*) and other birds sing melodiously at the top of medicinal forest, while elephants (*glang po che*), bears (*dom*), musk deer (*gla ba*) and others who have good medicinal value dwell on the grounds. The place is fully adorned and enriched with all kinds of medicinal substances, and there is no medicinal substance that does not grow there or is not accessible.

Повсюду встречаются лужайки шафрана (*gur gum*) и других благоухающих цветов, все скалы полны лечебных минералов и солей, в верхушках лекарственных деревьев раздаётся мелодичное пение павлинов (*rma bya*), шангшангов (*shang shang*), попугаев (*ne tso*) и других птиц. У корней бродят слоны (*glang po che*), медведи (*dom*), кабарги (*gla ba*) и другие животные, наделённые лечебными свойствами. И что бы ни росло, что бы ни жило, чем бы ни была украшена [эта страна], нет ничего, что не являлось бы лекарством.

གཞུགས་ཡས་ཁང་དེའི་དབུས་ན་མོར་བུ་བེ་རྒྱུ་འི་གདན་ལ་སྟོན་པ་བཅོམ་ལྷན་འདས་འཚོ་མཛད་སྐྱོན་གྱི་སྐབས་བེ་རྒྱུ་འོད་
གྱི་རྒྱལ་པོ་ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ། །

At the centre of the inconceivable palace , on the jewel throne of lapis lazuli, was seated the Medicine Buddha, the Master, the Victorious Conqueror, the Supreme Healer, the King of Aquamarine Light.

В центре дворца на троне из драгоценного берилла восседает Будда - благословенный исцелитель, учитель лекарей Вайдурья Прабха Раджа – Царь Бериллового Сияния.

སྟོན་པ་དེ་ལ་འཁོར་ནི་ལྷ་དང་བླ་དང་སྲོང་དང་བྱི་བ་དང་ནང་པའི་འཁོར་བཞིས་ཡོངས་སུ་བསྐོར་བ་སྟེ།
གང་ཞེ་ན་ལྷའི་འཁོར་ནི་འདི་ལྷ་སྟེ། ལྷའི་སྐྱབས་པ་སྟེ་རྒྱའི་བདག་པོ་ལྷུར་བ་དང་། ལྷའི་སྐྱབས་པ་ཐ་སྐར་དང་། ལྷའི་དབང་
པོ་བརྒྱུ་བྱིན་དང་། ལྷ་མོ་བདུད་རྩི་མ་ལ་སོགས་པ་ལྷའི་འཁོར་མང་པོ་དང་ཐབས་ཅིག་ཏུ་བཞུགས་སོ། །

The master was surrounded by four retinues: a retinue of gods, a retinue of sages, a retinue of non-Buddhists and a retinue of Buddhists.

The god's retinue include the celestial physician Praja Patidaksa (*myur ba*), the Aavini Kumaran (*tha skar*), the divine sovereign Indra (*brgya byin*), the goddess Amrita Devi (*lha mo bdud rtsi ma*), etc., who sat with many other celestial beings.

Будда окружён четырьмя группами свиты: боги, мудрецы – риши, небуддисты и буддисты. Группа богов: целитель богов властитель существ Праджапати (*myur ba*), целитель богов Ашвини (*tha skar*), владыка богов Индра (*brgya byin*), богиня Амритадеви (*lha mo bdud rtsi ma*) вместе с многими другими богами.

དང་སྲོང་གི་འཁོར་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ། དང་སྲོང་ཚེན་པོ་རྒྱུན་ཤེས་ཀྱི་བྱ་དང་། མི་བཞིན་འཇུག་དང་། ལུ་ལྷན་འཛིན་དང་།
འགྲོ་བ་སྲོང་གི་བྱ་དང་། གཤོལ་འགྲོ་སྟེན་དང་། དཀའ་གཉིས་སྟོན་དང་། ཐང་ལ་འབར་དང་། འབས་སོ་སྟེན་ལ་སོགས་
པ་དང་སྲོང་གི་འཁོར་མང་པོ་དང་ཐབས་ཅིག་ཏུ་བཞུགས་སོ། །

The retinue of sages includes the great sages Atreya (*rgyun shes kyi bu*), Agni Vesa (*me bzhin 'jug*),
Nimin Dhara (*mu khyud 'dzin*), Kasyapa (*'gro ba skyong gi bu*), Caraka Pariv Rajika (*gshol 'gro
skyes*), Bharadvaja (*dka' gnyis spyod*), Dhanwantari (*thang la 'bar*), Punarvasu (*nabs so skyes*),
ets., who sat with many other sages.

Группа мудрецов-риши: великий мудрец Атрея (*rgyun shes kyi bu*), Агнивеша (*me bzhin 'jug*),
Нимидхара (*mu khyud 'dzin*), Кашьяпа (*'gro ba skyong gi bu*), Чаракапаривраджика (*gshol 'gro
skyes*), Бхарадважда (*dka' gnyis spyod*), Дханвантари (*thang la 'bar*), Пунарвасу (*nabs so skyes*)
вместе с многими другими риши.

ཕྱི་པའི་འཁོར་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ། ལུ་སྟེགས་ཀྱི་མེས་པོ་ཚངས་པ་དང་། མདྲ་དེ་བ་སྐྱི་རལ་པ་ཅན་དང་། ལུ་ལ་འཇུག་དང་།
གཤོན་རུ་གདོང་དུག་ལ་སོགས་པ་ལུ་སྟེགས་ཀྱི་འཁོར་མང་པོ་དང་ཐབས་ཅིག་ཏུ་བཞུགས་སོ། །

The forefather Brahma (*tshangs pa*), Shiva (*ma hA de ba shrl ral pa can*), Vishnu (*khyab 'jug*),
Sadmukha Kumara (*gzhon nu gdong drug*), ets., were among the non-Buddhist retinues who sat
with many other non-Buddhist.

Группа небуддистов: прародитель тиртиков Брахма (*tshangs pa*), Шива (*ma hA de ba shrl ral
pa can*), Вишну (*khyab 'jug*), Шаданана Кумара (*gzhon nu gdong drug*) вместе с многими
другими иноверцами.

ནང་པའི་འཁོར་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ། འཕགས་པ་འཇམ་དཔལ་དང་། ལྷན་རས་གཟིགས་དབང་ལྷུག་དང་། ལྷུག་ན་རྩོ་རྩོ་དང་།
ཀུན་དགའ་བོ་དང་། འཚོ་བྱེད་གཤོན་རུ་ལ་སོགས་པ་ནང་པའི་འཁོར་མང་པོ་དང་ཐབས་ཅིག་ཏུ་བཞུགས་སོ། །

The Buddhist retinue includes Manjushri (*'jam dpal*), Avalokiteshwara (*spyan ras gzigs*), Vajrapani
(*phyag na rdo rje*), Ananda (*kun dga' bo*), Kumara Jivaka (*'tsho byed gzhon nu*), etc., who sat with
many other Buddhists.

Группа буддистов: благородный Манджушри (*'jam dpal*), могущественный Авалокитешвара (*spyan ras gzigs*), Ваджрапани (*phyag na rdo rje*), Ананда (*kun dga' ba*), Кумарадживака (*'tsho byed gzhon nu*) вместе с многими другими буддистами.

དེའི་ཚེ་དེའི་དུས་ན་སྟོན་པས་གསུངས་པའི་ཚིག་གཅིག་ལ་འཁོར་རྣམ་པ་བཞི་སོ་སོ་རང་རང་གི་སྟོན་པའི་ལུགས་སུ་གོ་བར་ཟད་དོ། །

At that moment of that time, each word taught by the master was understood by each of the four retinues in accordance with the tradition and system of their own Master.

В это время, каждое слово, сказанное Буддой, было воспринято каждой из четырёх групп его окружения в соответствии традицией их собственных учителей.

འདི་ནི་རང་གི་ལུས་ངག་ཡིད་གསུམ་ཉེས་པ་མེད་པར་བྱང་པོར་བསྐངས་ནས་གཞན་གྱི་ཉེས་པ་མ་སྟོམས་པ་སྟོམས་པར་བྱེད་པས་བྱང་སྲོང་གི་ལུགས་ཞེས་བྱའོ། །

This is called the 'Tradition of the Sage'¹ as it rectifies one's defects of body, speech and mind, and balances *nyes pa* of others.

Здесь излагается традиция мудрецов-риши, которые, приведя свои тело, речь и ум к безупречному неискажённому состоянию, уравнивают нарушенные *nyes pa* других.»

¹ Sage is here translated as it is commonly used; however, it has different meanings in different contexts. In Tibetan medicine, it signifies an exceptionally eminent physician endowed with all six requisite qualities, which completely employs various appropriate methods to correct imbalances of psycho-physical energies in order to realize a state of perfect health through balance.

བདུད་རྩི་སྒྲིང་པོ་ཡན་ལག་བརྒྱད་པ་གསང་བ་མན་ངག་གི་རྒྱུད་ལས་སྐོང་གཞིའི་ལེན་སྟེ་དང་པོའོ། །།

This is the first chapter, on the basis of discussion, from the Secret Quintessential Instructions on the Eight Branches of the Ambrosia Essence Tantra

Это первая глава «Введение» из «Экстракта амриты - восьмичленной тантры тайных устных наставлений».

Перевод Анастасии Тепляковой, сент 2019.